

Saue valla eelarvestrateegia

Saue valla eelarvestrateegia on sisult omavalitsuse 2025-2030 aasta eesmärkidega finantsprognos, mis esitab tegevustulud, tegevuskulud, investeeringud ja finantseerimistegevuse ning nendest lähtuvad rahavood. Eelarvestrateegia annab ülevaate Saue valla arvestusüksuse finantsseisust prognoosib tuleviku rahavoogude kujunemist, sätestab finantsdistsipliini tagamise meetmed ja mängib läbi võimalikud riskistsenaariumid ehk võimaldab teha otsuseid arengu kavandamisel.

Eelarvestrateegia esitab andmed kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduses (KOF5) nõutud koosseisus ja kujul. Eelarvestrateegia vaadatakse üle iga-aastaselt ja kinnitatakse volikogu poolt esitamiseks rahandusministeeriumile.

1.1 Põhitegevuse prognoos

Põhitegevuse tuludena käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOF5-i regulatsioonist järgmisi tulusid: 1) maksutulud; 2) tulud kaupade ja teenuste müügist; 3) saadavad toetused; 4) muud tegevustulud.

Kõige olulisem tuluallikas on üksikisiku tulumaksu laekumine, mis moodustab enam kui 96% maksutuludest ja kaks kolmandikku põhitegevuse tuludest. Perioodil 2025-2030 maksumaksjate arv kasv perioodi alguses seiskub aga hakkab teises pooles kasvama ehk keskmiselt 2% võrra aastas. Perioodil 2025-2030 on inimeste sissetulekute kasv ligilähedane Eesti keskmisele ehk u 3-5% aastas.

Strateegia vaates iseloomustab tulude planeerimist konservatiivsus.

Põhitegevuse tulude (Tabel 1) prognoosi eeldused:

- tulumaksu laekumise kasv on võrdne rahandusministeeriumi prognoositavat palgakasvuga, riigi poolt kohalikele omavalitsusele eraldatava tulumaksu vähendamine on arvesse võetud;
- maamaks tõuseb 25% võrra.
- tulud kaupade ja teenuste müügist kasv 3% aastas ;
- Saue vald sai aastatel 2018-2025 tasandusfondist ühinemise kompensatsiooni 350 tuhat eurot aastas. Alates 2026 aastast seda vallale enam ei laeku.

Põhitegevuse tulud suurenevad aastaks 2030 27% võrra u 83 miljoni euron.

Põhitegevuse kuludena käsitletakse strateegias tulenevalt KOF5-i regulatsioonist järgmisi kulusid: 1) antavad toetused; 2) muud tegevuskulud.

Suured investeeringud infrastruktuuri toovad kaasa lisanduvad personali ja majandamiskulud.

Põhitegevuse kulud (Tabel 1) on prognoositud järgmistel eeldustel:

- personalikulud suurenevad aastas rahandusministeeriumi riikliku keskmise palgakasvu prognoosi võrra ligi 3-5% aastas;
- majandamiskulud suurenevad aastas rahandusministeeriumi riikliku prognoosi võrra ehk 3-5% aastas;
- antavad toetused tegevuskuludeks ja muud kulud suurenevad igal aastal palgakasvu (60%) ja tarbijahinnaindeksi (40%) prognoositud muutuse võrra.

Põhitegevuse kulud suurenevad aastaks 2030 ligi 24% võrra ligi 74 miljoni euron.

Tabelis 1 toodud põhitegevuse kulude majandamiskulude alajaotuse mahus nähakse igal aastal vallas muuhulgas ette kulud valla põhitegevuse tagamiseks (elekter, side, vesi- ja kanalisatsioon, koristus, prügiveedu, valveteenus, töö- ja õppevahendid, valla teede ja avalike alade hooldus, audiitorteenused ja muud sellised teenused või asjad, mille tellimine on vajalik, et tagada valla seadusest tulenevate kohustuslike ülesannete täitmine). Eelpoolnimetatud kululiikide lõikes on vallavalitsusel lähtuvalt Saue vallavara valitsemise korrast õigus sõlmida lepinguid ilma täiendava volikogupoolse nõusolekuta ning loetakse täidetuks KOF5 nõue kajastada strateegias tulevaste aastate väljaminekud eelnimetatud majandamiskulude lõikes.

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe, mille väärtus aruandeaasta lõpu seisuga peab olema null või positiivne. strateegia perioodil ületavad tulud kulud igal aastal kulud ning tulemi suhe tuludesse on kasvav ja on perioodi lõpus ligi 11%.

Strateegia eesmärgiks on põhitegevuse tulude-kulude ülejäägi saavutamine võimalikult suurel määral, sest see on eelduseks valla investeerimisvõimekuse säilimisele ja kasvule. Põhitegevuse tulemi maksimeerimisel (kui tulemi suhe tuludesse on suurem kui 16%) on maksimaalseks netovõlakooormuse ülempiiriks 100% põhitegevuse tuludest.

Tabel 1 Tulud, kulud, tulem

	2025eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	65 181 400	68 601 073	71 231 000	75 174 000	78 932 700	82 879 335
Maksutulud	48 195 900	50 985 124	52 405 000	55 392 000	58 161 600	61 069 680
sh tulumaks	46 989 900	49 487 304	51 393 000	54 380 000	57 099 000	59 953 950
sh maamaks	1 162 000	1 452 500	962 000	962 000	1 010 100	1 060 605
sh muud maksutulud	44 000	45 320	50 000	50 000	52 500	55 125
Tulud kaupade ja teenuste müügist	3 288 300	3 386 949	3 428 000	3 634 000	3 815 700	4 006 485
Saadavad toetused tegevuskuludeks	13 297 200	13 829 000	14 998 000	15 748 000	16 535 400	17 362 170
sh tasandusfond	628 900	260 000	260 000	260 000	273 000	286 650
sh toetusfond	11 969 900	12 743 000	13 871 000	14 577 000	15 305 850	16 071 143
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	698 400	826 000	867 000	911 000	956 550	1 004 378
Muud tegevustulud	400 000	400 000	400 000	400 000	420 000	441 000
Põhitegevuse kulud kokku	59 711 300	62 663 637	64 166 000	66 869 000	70 212 450	73 723 073
Antavad toetused tegevuskuludeks	13 817 000	14 497 000	13 859 000	14 552 000	15 279 600	16 043 580
Muud tegevuskulud	45 904 300	48 166 637	50 307 000	52 317 000	54 932 850	57 679 493
sh personalikulud	27 321 300	28 933 257	29 692 500	30 879 500	32 423 475	34 044 649
sh majandamiskulud	18 468 000	19 114 380	20 494 500	21 314 500	22 380 225	23 499 236
sh muud kulud	115 000	119 000	120 000	123 000	129 150	135 608
Põhitegevuse tulem	5 470 100	5 937 436	7 065 000	8 305 000	8 720 250	9 156 263
Investeeringustegevus kokku	-6 991 130	-6 976 418	-7 053 917	-6 114 820	-6 420 561	-6 741 589
Põhivara müük (+)	230 000	250 000	250 000	250 000	262 500	275 625
Põhivara soetus (-)	-4 956 350	-7 228 195	-9 463 917	-7 504 820	-9 373 902	-13 651 000
sh projektide omaosalus	-4 115 948	-4 645 168	-5 553 917	-4 614 820	-4 845 561	-5 087 839
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	1 130 400	2 583 027	3 910 000	2 890 000	3 034 500	3 186 225
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-1 760 180	-956 250	-125 000	-125 000	-125 000	-125 000
Finantstulud (+)	5 000	15 000	15 000	15 000	15 750	16 538
Finantskulud (-)	-1 640 000	-1 640 000	-1 640 000	-1 640 000	-1 722 000	-1 808 100
Eelarve tulem	-1 521 030	-1 038 982	11 083	2 190 180	2 299 689	2 414 673

1.2 Investeeringis- ja finantseerimistegevus

Investeeringustegevuse rahavoogudes käsitletakse strateegias tulenevalt KOFIS-i regulatsioonist järgmisi elemente: 1) põhivara soetus; 2) põhivara müük; 3) põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine; 4) põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine; 5) osaluste soetus; 6) osaluste müük; 7) muude aktsiate ja osade soetus; 8) muude aktsiate ja osade müük; 9) antavad laenud; 10) tagasilaekuvad laenud; 11) finantstulud ja finantskulud.

Strateegiaperioodil investeeringuid Saue vald nii omavahendite kui ka Euroopa Liidu ja siseriiklike toetuste ning koostööprojektide raames erasektori rahastuse arvelt.

Investeeringustegevuses on kajastatud toetusi (põhivara soetamiseks saadav sihtfinantseerimine) eeldataval määral, kuigi nende saamine ja suurus ei ole lõplikult selge.

Finantseerimistehingud on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe katmiseks teostatavad finantstehingud (laenu võtmised jms). Finantseerimistegevuse rahavoogudes käsitletakse tulenevalt KOFIS-i regulatsioonist järgmisi elemente: 1) laenu võtmine; 2) võetud laenu tagasimaksmine.

Finantseerimistegevuse rahavoogudes on kesksel kohal netovõlakoormus ehk võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade (raha ja pangakontodel olevaid vahendeid) kogusumma vahe, kus netovõlakoormuse arvestuses võetakse võlakohustustena arvesse bilansis kajastatud kohustused. Kuna Saue vallal on investeeringuid vaja ellu viia suuremas summas kui on planeeritav põhitegevuse tuleml ja kuna vallal ei ole käesoleval hetkel suuri rahalisi reserve, siis saab finantseerimistehingute katteallikaks olla ainult uute kohustuste võtmine.

2025. aasta alguse seisuga oli vallal laenu kogumahu 45 miljonit eurot.

Tabel 2 Finantseerimistegevus, nõuded, netovõlakoormus

	2025eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
Finantseerimistegevus	1 450 000	1 000 000	0	-2 200 000	-2 300 000	-2 300 000
Kohustiste võtmine (+)	7 750 000	7 300 000	6 300 000	4 100 000	4 000 000	4 000 000
Kohustiste tasumine (-)	-6 300 000	-6 300 000	-6 300 000	-6 300 000	-6 300 000	-6 300 000
Likviidsete varade muutus	-71 030	-38 982	11 083	-9 820	-311	114 673
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	39 770	788	11 871	2 051	1 740	116 413
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	46 945 900	47 945 900	47 945 900	45 745 900	43 445 900	41 145 900
Netovõlakoormus (eurodes)	46 906 130	47 945 112	47 934 029	45 743 849	43 444 160	41 029 487
Netovõlakoormus (%)	72,0%	69,9%	67,3%	60,9%	55,0%	49,5%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	49 230 900	48 020 751	49 455 000	49 830 000	52 321 500	54 937 575
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	75,5%	70,0%	69,4%	66,3%	66,3%	66,3%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	2 324 770	75 639	1 520 971	4 086 151	8 877 340	13 908 088

Eelarvestrateegias on arvestatud investeeringute toimumise tõenäosusega 0,85. Ühinemisejärgselt on keskmine investeeringute realiseerumine olnud keskmiselt 75%.

Likviidsete vahendite mahu puhul tuleb arvestada asjaolu, et strateegia tulud on planeeritud konservatiivselt. Samas kuna võimalike investeeringutoetuste laekumine on ebaselge, siis tulude ülelaekumisel (kulude alataitumisel) suureneb vabade vahendite jääk ja omakorda väheneb netovõlakoorma tase, mis loob puhvri strateegias kavandatud investeeringute elluviimiseks omarahastuse arvelt.

Netovõlakoormust mõjutab olulisel määral koroonaaegne toetusmeede kus riik tõstis netovõlakoormuse ülemmäära 10 kordse põhitegevuse tulemini alates aastast 2025 väheneb see 4 aasta jooksul kuni 6 kordse põhitegevuse tulemini. See paneb Saue Vallavalitsuse investeeringud suure pingele alla ja aeglustab oluliselt investeeringute tempot kuni 2029 aastani.

Valla netovõlakoormus strateegiaperioodil küll suureneb, kuid ei ületa lubatavat ülemmäära.

Tabel 3 Investeeringud

Investeeringuobjektid	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused	0	0	127 500	127 500	127 500	127 500
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	0	127 500	127 500	127 500	127 500
02 Riigikaitse	0	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	0	0	0	0	0
03 Avalik kord ja julgeolek	21 250	21 250	21 250	21 250	21 250	21 250
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	21 250	21 250	21 250	21 250	21 250	21 250
04 Majandus	2 063 035	2 055 436	1 461 167	1 737 570	2 548 402	7 590 500
<i>sh toetuse arvelt</i>	573 750	1 315 375	935 000	425 000	0	6 035 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 489 285	740 061	526 167	1 312 570	2 548 402	1 555 500
05 Keskkonnakaitse	1 064 540	1 084 259	603 500	518 500	535 500	790 500
<i>sh toetuse arvelt</i>	154 153	205 152	0	0	0	255 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	910 387	879 107	603 500	518 500	535 500	535 500
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	85 000	85 000	85 000	85 000	85 000	425 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	425 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	85 000	85 000	85 000	85 000	85 000	0
07 Tervishoid	0	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	0	0	0	0	0
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon	759 050	1 508 750	1 215 500	85 000	170 000	85 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	50 024	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	709 026	1 508 750	1 215 500	85 000	170 000	85 000
09 Haridus	869 975	688 500	5 270 000	4 930 000	5 801 250	4 526 250
<i>sh toetuse arvelt</i>	62 475	212 500	2 635 000	2 465 000	2 465 000	765 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	807 500	476 000	2 635 000	2 465 000	3 336 250	3 761 250
10 Sotsiaalne kaitse	93 500	1 785 000	680 000	0	85 000	85 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	850 000	340 000	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	93 500	935 000	340 000	0	85 000	85 000
KÕIK KOKKU	4 956 350	7 228 195	9 463 917	7 504 820	9 373 902	13 651 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	840 402	2 583 027	3 910 000	2 890 000	2 465 000	7 480 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	4 115 948	4 645 168	5 553 917	4 614 820	6 908 902	6 171 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-1 760 180	-956 250	-125 000	-125 000	-125 000	-125 000

1.3 Arvestusüksus ja finantsdistsipliin

Strateegia koostatakse kohaliku omavalitsuse arvestusüksustele. Saue vallal on kuus sõltuvat üksust:

- ✓ KOVEK AS
- ✓ Laagri Haridus- ja Spordikeskus OÜ
- ✓ Ääsmäe Kultuuri ja Spordi SA
- ✓ Saue Spordirajatised OÜ
- ✓ Haiba Lastekodu SA
- ✓ Veskimöldre Haridusmaja SA
- ✓ SA Maidla Haridusmaja

SA Maidla Haridusmaja alustas tegevust 2025 aastal. Seal omavahenditest investeerimistegevust ei toimu. Lisatakse eelarvestrateegiasse edaspidi.

Sõltuvate üksuste põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse arvutamiseks tuleb samuti rakendada KOFIS-i vastavat meetodikat.

Tabel 4 Sõltuvad üksused kokku

Sõltuvad üksused KOKKU (konsolideeritud)	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	10 961 040	11 258 119	11 588 712	11 929 102	12 279 581	12 640 448
Põhitegevuse kulud kokku (+)	10 743 039	11 033 197	11 357 178	11 690 760	12 034 229	12 387 879
Põhitegevustulem	218 001	224 922	231 534	238 342	245 352	252 569
Investeeringustegevus kokku (+/-)	-1 010 000	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000
Eelarve tulem	-791 999	189 922	196 534	203 342	210 352	217 569
Finantseerimistegevus (-/+)	-179 000	-179 700	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-970 999	10 222	187 534	194 342	201 352	208 569
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	1 476 832	1 487 054	1 674 588	1 868 930	2 070 282	2 278 851
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	215 700	36 000	27 000	18 000	9 000	0

Arvestusüksuse konsolideeritud strateegia perioodi põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus vastavad KOF-i normatiividele.

Tabel 5 Arvestusüksus kokku

Arvestusüksus (nimi)	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	76 142 440	79 859 192	82 819 712	87 103 102	91 212 281	95 519 783
Põhitegevuse kulud kokku	70 454 339	73 696 833	75 523 178	78 559 760	82 246 679	86 110 951
Põhitegevustulem	5 688 101	6 162 359	7 296 534	8 543 342	8 965 602	9 408 831
Investeeringustegevus kokku	-8 001 130	-7 011 418	-7 088 917	-6 149 820	-6 455 561	-6 776 589
Eelarve tulem	-2 313 029	-849 060	207 617	2 393 522	2 510 041	2 632 242
Finantseerimistegevus	1 271 000	820 300	-9 000	-2 209 000	-2 309 000	-2 309 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-1 042 029	-28 760	198 617	184 522	201 041	323 242
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	1 516 602	1 487 842	1 686 459	1 870 981	2 072 022	2 395 264
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	47 161 600	47 981 900	47 972 900	45 763 900	43 454 900	41 145 900
Netovõlakoormus (eurodes)	45 644 998	46 494 058	46 286 441	43 892 919	41 382 878	38 750 636
Netovõlakoormus (%)	59,9%	58,2%	55,9%	50,4%	45,4%	40,6%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	57 106 830	59 894 394	65 668 808	76 890 078	80 690 414	84 679 483
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	75,0%	75,0%	79,3%	88,3%	88,5%	88,7%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	11 461 832	13 400 336	19 382 368	32 997 160	39 307 537	45 928 848

Tundlikkusanalüüsis on hinnatud olukorda, kus kavandatud tulude maht osutub väiksemaks või kohustuste intressikulud suuremaks võrreldes strateegia eeldustega.

Tabel 6. Tundlikkusanalüüsi stsenaariumid

Stsenaarium	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Tulude aastane kasv on väiksem	1 296 160	1 372 080	1 449 420	1 536 240	1 628 940	1 728 740
Tulude aastane kasv on väiksem	2 592 320	2 744 160	2 898 840	3 072 480	3 257 880	3 457 480
Intressimäär on suurem	1 041 112	1 052 637	975 078	1 069 594	1 043 400	871 500

Kokkuvõttes peab Saue vald strateegiaperioodil kinni omavalitsustele riigi poolt kehtestatud finantsdistsipliini tagamise meetmetest - kohaliku omavalitsuse üksuse ja kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja netovõlakoormuse ülemmäärast.

Saue valla finantsolukord võimaldab strateegiaperioodil ellu viia olulisi investeeringuid väärtuses vähemalt ligi 63 miljoni euro ulatuses millest valla omafinantseering on 49 milj. eurot. Suuremas mahus investeerimine eeldab kulude vähendamist teenuste osutamise efektiivsuse kasvu toel, mille tulemusel vabanevaid vahendeid saab kasutada nii põhitegevuse tulemi kui ka täiendavate laenukohustuste arvelt investeerimiseks. Saue valla tundlik väliskeskkonnast tulenevatele muutustele – **tulude võimalikule vähenemisele on tarvilik reageerida põhitegevuse kulude kokkuhoiu ja planeeritud investeeringutest loobumisega**. Suure laenukoormuse tõttu omab mõju ka intressimäärade tõus.

Strateegia koostamise aluseks on Saue valla strateegia 2025-2030 mudel.